

Netopir, vampir, grof Drakula - obrekovanje, zalezovanje, velika tatvina, skrunitev trupla, samovoljnost, umor, genocid - ni važno, samo da je zgodba napeta!

Primož Presetnik

Uvod

Pisatelj Bram Stoker in njegov roman Drakula sta pogosto omenjana kot izvirni greh za slabo podobo netopirjev v zavesti t. i. zahodne kulture in širše po svetu. Delo sem prebral kot osnovnošolec, pa se mi ni dopadlo, saj je napisano v stilu pisemskega romana. To je kot dnevnik kakšne najstnice, se pravi zlepljenka raznih dnevniških zapiskov, prejetih in poslanih pisem ter npr. časopisnih izrezkov. Ko sem omenjeno knjigo pred kratkim našel v domači omari, sem se je zato z majhnim odporom lotil brati. V vleklo pa me je zanimanje, kako je mogoče, da je ena knjiga lahko imela tolikšen vpliv. Saj branje je potem steklo, le da za moj okus dogajanje prepočasi dobi zalet in po nepotrebnem večkrat lebdi na enem mestu. Vseeno pa branje priporočam, saj bi vsak spodoben "netopir'c" moral poznati osnove te vplivne zgodbe. Za hitro seznanjanje je takšnih in drugačnih obnov vse polno na spletu, in jih ne bi rad podvajal, vendar moram za kasnejše lažje razumevanje odlomkov vsaj na kratko predstaviti osnovni zaplet in glavne nosilce dejanj. Najprej torej kratka obnova, s poudarkom na tem, kako hitro se lahko iz preganjalcev pošasti ljudje sami spremenimo vanje, potem pa še kratka analiza omemb netopirjev v tem romanu.

Obnova "prosto po Primožu"

Njihova gnada grof Drakula, proslavljen bojevnik proti Osmanom, član Zmajevega reda - Societas Draconistarum (op. a.: mimogrede, patrona sta bila naš cesar Sigismund Luksemburški in njegova cesarica Barbara Celjska), se želi iz Transilvanije preseliti v Anglijo. V Transilvaniji njegovih uslug več ne potrebujejo, pa še vraževerni jeziki ga obrekujejo in širijo zgodbe o nedokazanih družinjah z otroci in podobne gostilniške izmišljotine. Gospod grof je sicer visoko kultiviran in razgledan starejši gospod, pravi kaveljc in korenina, ki pa je na stara leta razvil manjšo alergijo na sonce in se zato večinoma giblje ponoči. Ima tudi posebno, prav moderno nagnjenje do narave, saj se včasih tudi pogovarja z volkovi, ki jih ljubkovalno imenuje otroci noči (op. a.: morda jih šteje z uporabo metode izzivanja), in tudi netopirji se mu ne gnusijo. Ve, da v zahodnih deželah na migrante gledajo postrani, zato se na preselitev hoče kar najbolje pripraviti s podrobnim preučevanjem angleške kulture. V Londonu si želi kupiti nepremičnino, da bi bil po selitvi vsaj na svojem, ne pa da bi pristal v kakšnem zbirnem centru za odstranjevanje tujcev. Zato povabi v goste mladega angleškega notarjevega pripravnika Johnatana (op. a.: ta slabo prenaša alkohol in ima pogosto čudne privide) in ko je prodaja sklenjena, grof odpotuje v London. Zelo je navezan na svojo rodno grudo, zato vzame s sabo še nekaj skrinj humusa (op. a.: morda tudi z namenom, da bi na njih kaj gojil, saj ve da je London v tej industrijski dobi izredno onesnažen). Johnatana pusti v varstvu treh precej radoživih "sester", kar pa je za tega puritanca preveč in zato zbeži z grada.

Grof po mučnem potovanju z ladjo, kjer mu zmanjkuje hrane, le prispe do obal Anglije, ravno tja, kjer - glej, glej, kakšno literarno naključje - dopustuje Mina, Johnatanova zaročenka, z avšasto prijateljico Lucy (ta se med tremi snubači odloči za najbogatejšega lorda). Pa vendar, ko slednja vidi karizmatičnega transilvanskega plemiča, začne v svoje glavi napletati vse mogoče (op. a: očitno je lovka na plemiške naslove), tudi to, da jo grof zasleduje (op. a: ja, prav gotovo, kar namišljaj si, Lucy). Ko Mina odpotuje po svojega zaročenca, ki se je zatekel v roke budimpeštanskih nun, Lucy zboli (op. a.: morda zato, ker se ne vrti vse okoli nje). Eden od zavrnjenih snubcev, psihiater dr. Seward, povabi svojega starega učitelja nizozemskega profesorja Abrahama Van Helsinga, da opravi pregled. Ta ugotovi, da je Lucy slabokrvna in začne potem, ko vmes parkrat skoči v Amsterdam, bajati o nekih vampirjih. Potem se začnejo veselice s česnom in ostalimi protivampirskimi zadevami in človek se res vpraša ali je bil že tedaj Amsterdam drogeraški center. Kakorkoli, Lucy umre in še potem ji njeni "prijatelji" ne dajo mira, saj jo ponoči v grobnici obglavijo, in ji seveda v srce zabijejo nepogrešljivi količek (*Kazenski zakonik (KZ) čl. 313 – Skrunitev trupla ... se kaznuje z zaporom do dveh let*). Ampak ljudje iz naprednih demokratičnih dežel

SLIKA 32. Grof Drakula, kot ga je upodobil madžarski igralec Bela Lugosi v filmu *Dracula* iz leta 1931 (neznani avtor: Universal Studios, Public Domain, [https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=17161363]).

(še posebno pa ne zaročenka lorda) pač ne umirajo kar tako (zdravniška krivda nemogoča) in nekdo mora biti kriv. Kdo bi bil za krivca priročnejši kot ravnokar prispeli grof iz neke zaostale dežele, ki je sploh ne znajo poiskati na zemljevidu, saj je čisto možno, da se je v vojnah s Turki radikaliziral. O Transilvaniji itak vedno govorijo, da tam živijo Slovaki, pa Čehi, še Srbi so omenjeni, čeprav vsi, upam, vemo, da ta dežela leži na jugu karpatskega bazena in da tam večinoma živijo Romuni in Madžari. In tako brez resnih fizičnih dokazov, npr. niso ga videli prisesanega na Lucyjinem vratu (KZ čl. 288 – *Kriva ovadba ... se kaznuje z zaporom do dveh let*), vzamejo pravico v svoje roke in sklenejo, da je grof odgovoren za Lucyjino smrt (KZ čl. 310 – *Samovoljnost ... se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do šestih mesecev*). Kriv je, ker je živ, pa še to mu oporekajo (KZ čl. 159 – *Obrekovanje ... hude posledice za oškodovanca ... se kaznuje z zaporom do dveh let*)! Z neke vrsto sledilno napravo, vmes se je v grofa "zacopala" še Mina, ki trdi da je z njim psihično povezana, najdejo njegovo hišo (KZ čl. 134a – *Zalezovanje ... se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do dveh let*), vanjo vlomijo (KZ čl. 205 – *Velika tatvina ... v hudodelski združbi ... se kaznuje zaporom od enega do osmih let*) in zemljo v zabojskih kontaminirajo s neznano snovjo, ki ji pravijo hostija (KZ čl. 332 – *Obremenjevanje in uničevanje okolja ... dejanska škoda kakovosti ... zemlje ... se kaznuje z zaporom do osmih let*).

Pametni grof Drakula hitro ugotovi, da se ne bo mogel uspešno integrirati v zatohlo in predsodkov polno angleško družbo, zato se po hitrem postopku odpravi domov in pri tem čustveno vlačí s sabo še zadnji zaboj domače zemljice. Sedaj se šele vidi moč grobega kapitalizma. Brezobzirno maščevalna skupina (KZ čl. 262 – *Hudodelsko združevanje ... se kaznuje za zaporom od treh mesecev do petih let*) se z res nizkotnimi nagibi zapodi za njim z vsemi možnimi transportnimi sredstvi. Za informacije celo podkupijo romunske carinike (KZ čl. 262 – *Dajanje podkupnine ... se kaznuje za zaporom od enega do šestih let in denarno kaznijo*). Najprej vdrejo v njegov grad (*specialni povratniki - že omenjeni KZ čl. 205*), kjer ljubosumna Mina sodeluje pri poboju treh sester (KZ čl. 116 – *Umor ... se kaznuje z zaporom najmanj petnajstih let*). Grofa pa ujamejo tik pred nočjo, ko ta, verjetno zaradi popotne utrujenosti, malo počiva na edini površini, ki jo je imel na voljo na skromnem kmečkem vozu, s katerim je potoval (*torej na tistem sentimentalnem zaboji z zemljo*). Cigani, ki so spremljali voz, so se pogumno poizkušali upirati, ampak kaj, ko so Anglosasi imeli puške repetirke in revolverje (KZ čl. 296 – *Nasilništvo ... se kaznuje z zaporom do treh let*). Potem je šlo hitro - spet glav'ca preč, kol v srce in grofa ter njegove družine ni bilo več (KZ čl. 100 – *Genocid ... se kaznuje z zaporom najmanj petnajstih let*). Kar je sledilo, ni omembe vredno.

Analiza

Na spletu sem našel pdf verzijo romana iz leta 1897, ki vsebuje 160.636 besed. Od tega se besede ali besedne zveze v povezavi z netopirji pojavljajo na 15 mestih (devetkrat "bats", štirikrat "a big bat", dvakrat "a great bat"), vampirji pa so omenjeni osemkrat. Skupaj je torej 23 omemb (seveda v povezavi s spremljajočo zgodbo) ali zgolj 0,00014 % besed zapečatilo podobo netopirjev v prihodnjem stoletju.

In kakšno vlogo ima v romanu netopir? Baraba je kar frfrotal naokoli in se celo prestrašil ljudi (odlomek 1) ali pa je letel grozljivo naravnost (op. a.: očitno na letalni poti) (odl. 2). Še bolj strašen je bil, ko je plahutal pri oknu, kamor so ga verjetno pritegnile žuželke,

ki jih je privabila svetloba svetilk v sobi (odl. 3, 4, 6, 10). Vampirji v zgodbo vskočijo, ko neki Američan razlaga o netopirjih vampirjih v Južni Ameriki, ki lahko izsesajo konje in govedo (odl. 5), v strašljivih mornarskih zgodbicah pa tudi ljudi (odl. 7). Zgodba se dotakne še celo možnih invazivnih vrst, saj premišlujejo, če bi tak netopir vampir lahko ušel iz živalskega vrta ali bi ga lahko prinesel kakšen mornar (odl. 8). Poglavje 18 je odločilno (odl. 9), saj tam ubogega grofa Drakulo povežejo z netopirji in vampirji. Celó ponosni so na kvazi logično sklepanje:

premisa 1. Ob Lucyjinem oknu smo videli netopirja. (drži)

premisa 2. Nekateri netopirji so vampirji, ki pijejo kri. (drži)

premisa 3. Lucy nekdo pije kri. (nedokazano)

Sklep A. Lucy pije kri netopir vampir. (neosnovana – nelogična trditev)

premisa 4. Grof Drakula se spreminja v netopirja. (obrekovanje, morda blodnje, povzročene s psihoaktivnimi substancami)

premisa 5. Nekateri netopirji so vampirji, ki pijejo kri. (drži)

Sklep B. Grof Drakula je vampir. (nelogičen zaključek, ker četudi bi bila premisa 4 resnična, je sklep B nepravilen, ker niso vsi netopirji vampirji)

Povezava sklepov A in B v zaključek: "Grof Drakula je vampir, zato pije Lucyjino kri", je neresnična, ker premise niso vse resnične. In če je že pri osnovnem sklepu vse narobe, potem sploh ne presenečajo napačne trditve, da grof Drakula v obliki netopirja ne more preko vode (odl. 11, 12). Saj vsi vemo, da netopirji z lahkoto prečkajo manjše, v nekaterih primerih pa tudi zelo široke vode, celo morja. Ampak, zakaj bi izkrivljena logika ali dejstva lahko ovirali potek zgodbe, saj potem te morda sploh ne bi bilo.

Zaključek

Ne znam razložiti, zakaj je Grof Drakula za cel svet postal zlikovec, njegovi nasprotniki pa heroji, saj bi si glede na trenutno pravno ureditev v Sloveniji s storjenimi kaznivimi dejanji nakopali tudi do 70 let ječe, v Angliji 19. stoletja pa verjetno tudi obisk pri rablju (vsi, razen lorda, seveda). Gotovo pa Bram Stoker še zdaleč ni bil prvi, ki je v literaturo uvedel vampirje. Kot tako se navaja pripoved Johna W. Polidoria "The vampyre" iz leta 1819, kjer pa netopirji niso niti omenjeni. Od takrat se vampirji stalno pojavljajo v različnih delih. Celó Karl Marx je večkrat uporabil simboliko ekonomskih vampirjev (npr.: "*Kapital je mrtvo delo, ki oživi kakor vampir samo z vsrkavanja živega dela in je toliko bolj živ, kolikor več živega dela vsrka.*" (Kapital, 1867)). Bram res ni mogel vedeti, kaj bo s povezavo vampirjev in netopirjev v romanu Drakula zakuhal podobi in varstvu slednjih. Če bi vedel, bi verjetno objavil še pravno obvestilo, npr.: "*Avtor vsebine ne prevzema nobene odgovornosti o pravilnosti, popolnosti in ažurnosti podatkov in informacij. Uporaba vsebin, podatkov in informacij, ki so objavljene v knjigi, je izključno na lastno odgovornost. Roman je fikcija in človeški vampirji ne obstajajo.*"

Ampak, kaj pa, če je vseeno vse res? Kajti, kot pravi prof. Van Helsing v filmu Dracula iz leta 1931: "*Moč vampirja je v tem, da ljudje ne verjamejo vanj*" ...

Odlomi besedila (Bram Stoker, 1897. Dracula). www.bramstoker.org/pdf/novels/05dracula.pdf

1) Chapter 8: Mina Murray's journal - 13 August

... Between me and the moonlight flitted a great bat, coming and going in great whirling circles. Once or twice it came quite close, but was, I suppose, frightened at seeing me, and flitted away across the harbour towards the abbey. ...

2) Chapter 9: Dr. Seward's diary - 23 August

... Then I caught the patient's eye and followed it, but could trace nothing as it looked into the moonlight sky, except a big bat, which was flapping its silent and ghostly way to the west. Bats usually wheel about, but this one seemed to go straight on, as if it knew where it was bound for or had some intention of its own. ...

3) Chapter 11: Lucy Westenra's diary - 17 September

... But I did not fear to go to sleep again, although the boughs or bats or something flapped almost angrily against the window panes. ...

4) Chapter 11: Memorandum left by Lucy Westenra - 17 September

... I was waked by the flapping at the window, which had begun after that sleep-walking on the cliff at Whitby when Mina saved me, and which now I know so well. .../... I went to the window and looked out, but could see nothing, except a big bat, which had evidently been buffeting its wings against the window. ...

5) Chapter 12: Dr. Seward's diary - 18 September

... I have not seen anything pulled down so quick since I was on the Pampas and had a mare that I was fond of go to grass all in a night. One of those big bats that they call vampires had got at her in the night, and what with his gorge and the vein left open, there wasn't enough blood in her to let her stand up, and I had to put a bullet through her as she lay. ...

6) Chapter 12: Dr. Seward's diary - 20 September

... There was a full moonlight, and I could see that the noise was made by a great bat, which wheeled around, doubtless attracted by the light, although so dim, and every now and again struck the window with its wings. ...

7) Chapter 14: Dr. Seward's diary - 26 September

... Can you tell me why in the Pampas, ay and elsewhere, there are bats that come out at night and open the veins of cattle and horses and suck dry their veins, how in some islands of the Western seas there are bats which hang on the trees all day, and those who have seen describe as like giant nuts or pods, and that when the sailors sleep on the deck, because that it is hot, flit down on them and then, and then in the morning are found dead men, white as even Miss Lucy was?" ...

..."Good God, Professor!" I said, starting up. "Do you mean to tell me that Lucy was bitten by such a bat, and that such a thing is here in London in the nineteenth century?" ...

8) Chapter 15: Dr. Seward's diary--cont.

... We asked Vincent to what he attributed them, and he replied that it must have been a bite of some animal, perhaps a rat, but for his own part, he was inclined to think it was one of the bats which are so numerous on the northern heights of London. "Out of so many harmless ones," he said, "there may be some wild specimen from the South of a more malignant species. Some sailor

may have brought one home, and it managed to escape, or even from the Zoological Gardens a young one may have got loose, or one be bred there from a vampire. These things do occur, you, know. ...

9) Chapter 18: Mina Harker's journal - 30 September

... There are such beings as vampires, some of us have evidence that they exist. ...

... This vampire which is amongst us is of himself so strong in person as twenty men, he is of cunning more than mortal, for his cunning be the growth of ages, he have still the aids of necromancy, which is, as his etymology imply, the divination by the dead, and all the dead that he can come nigh to are for him at command; he is brute, and more than brute; he is devil in callous, and the heart of him is not; he can, within his range, direct the elements, the storm, the fog, the thunder; he can command all the meaner things, the rat, and the owl, and the bat, the moth, and the fox, and the wolf, he can grow and become small; and he can at times vanish and come unknown. ...

.... We have on our side power of combination, a power denied to the vampire kind, we have sources of science, we are free to act and think, and the hours of the day and the night are ours equally. ...

... In fine, let us consider the limitations of the vampire in general, and of this one in particular. ...

... Does not the belief in vampires rest for others, though not, alas! for us, on them? ...

... Take it, then, that the vampire, and the belief in his limitations and his cure, rest for the moment on the same base. For, let me tell you, he is known everywhere that men have been. In old Greece, in old Rome, he flourish in Germany all over; in France, in India, even in the Chermosese, and in China, so far from us in all ways, there even is he, and the peoples for him at this day. He have follow the wake of the berserker Icelandier, the devil-begotten Hun, the Slav, the Saxon, the Magyar. ...

... He can transform himself to wolf, as we gather from the ship arrival in Whitby, when he tear open the dog, he can be as bat, as Madam Mina saw him on the window at Whitby, and as friend John saw him fly from this so near house, and as my friend Quincey saw him at the window of Miss Lucy. ...

... But the fact is that whilst the Professor was talking there came a big bat and sat on the window sill. ...

10) Chapter 21: Dr. Seward's diary - 3 October

... I did not see him, but I saw a bat rise from Renfield's window, and flap westward. ...

11) Chapter 25: Jonathan Harker's journal - 15 October

... The Count, even if he takes the form of a bat, cannot cross the running water of his own volition, and so cannot leave the ship. ...

12) Chapter 26: Mina Harker's memorandum (entered in her journal)

... This is evident; for had he power to move himself as he wished he could go either as man, or wolf, or bat, or in some other way. ...